

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

23. Malus Orator: totus ex Luciano fermè expressus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

MALVS ORATOR,
Totus ex Luciano sermone expressus.

Εν ῥητορικῶν διδασκαλίᾳ.

CAPVT XXIII.

Titul. orat.
1070

Qvod igitur felix, faustumque sit, fac ut sis
impudens: his ubi fueris armis instructus, satis
doctum te putabo, cum praesertim pretiosissima
nostri ludi suppellex sit ignorantia. Mediocritatem,
pudorem & verecundiam, extra Caucausum, &
Gangem ablegas: sunt enim oratori, quem mo-
limur, perquam contraria. Quinimo asser te-
cum Stenioris valentissimam vocem semper can-
tillantem, & incessum, qualis hic noster est.
Vestitus sit cultus, & elegans, opus Tarentini
velleris, Crepida Aetna ad muliobres, delicias
in variis meandros concisa, vel solea Sicyonia
candidis, purpureisque fasciis interstincta.
Libellus aureis flosculis illulus gestetur in
manu, quem nunquam legas. Affectus comiten-
tur multi, qui tibi, vt *Πρὸς ἁπολιτῶν*, idem
istud adgarriant, *ἡ δὲ ἡμετέριον ἔστιν ἡμετέριον*.
Interim, ne videaris omnino antiquae litera-
turae nescius, latiniora quaedam, verba intelli-
genda sunt, quae tu semper in ore habeas, *Equi-
dim sic arbitrabar, Ne vehementer errat, Multo
profecto rectius, laippsum esse videatur*. De ceteris
securus esto, quantum quis inconcinna, dura,
rancida, quasi nummos melioris notae tua
venditabit impudentia. Nec satis, antiqua,
obsoleta, peregrina ad summum, qualia Euan-
dri mater loquebatur verba, sollicitè legere,
& colligere oportet, quae tu deinde magna
linguae volubilitate in adstantes intorqueas,
vt illi te, quasi hominem e caelo lapsum, &
(quod aiunt) loqueat de machina veneren-
tur, quod si quando verborum copia non fue-
rit, tu pro arbitrio confice, & cum barbaris-
mus, aut solacissimus exciderit, confestim in
promptu sit nomen poetae cuiusdam, vel scri-
ptoris, qui nec est, nec fuit inquam, vt cum
ita dixeris, vir doctus censuris. Praeterea fac
notorum scriptorum affectatas orationes sem-
per habeas in manu, quas, ubi cautè facere po-
teris, pro tuis vendites: putidum verò Isocra-
tem, inurbanum Demosthenem, frigidum
Platonem, ingenij expertem Tullium non
pluris aestimes, quam cariolas maceriam, aut

vitiosam nucem. Mox, cum in ludum, certam-
enque veneris, & vt fieri solet, orationum
argumenta proponentur, dic omnia exilia ef-
se, & angusta, te tamen conaturum. Caue tunc
mediteris, quomodo orationem distribuas
in partes, hoc enim frigidum est hominum,
tu dic quicquid in buccam, etiam contingat te
pedem capiti, ocream galeam, caudam iuba ap-
tare, quid ad te, modò ne taceas?

Si de scillo pallio, aut de balneatoris qua-
drante caussula Romae agenda sit, tu omnem
antiquitatem Athenienium commemorabis;
quae apud Iudaeos, & Ecbarana geruntur referes,
mores etiam Scytharum interpones. In omni-
bus verò sit Matathon, & Cynegyrius, sine qui-
bus nihil fiat: Athos nauigeretur, Hellespontus
pedibus tetatur, sol Perikrum telis opacetur,
Xerxes fugiat, triumphet Leonides, Othryade
litterae cruore scriptae legantur, Salamis, Arte-
misia, & Platea, ad fatietatem usque inculcen-
tur, quibus pauca illa verba, *poraque, certe, qui-
dem, profecto, utique*, tanquam flosculi immisce-
antur, etiam minime res indigeat. In affectibus
poterò illud: *heu malorū! Dū in mortales! per deos,
deasque omnes!* saepe iteretur, & caput verberetur,
& vox ululet, percutiarur femur, etiam si
vel mortem tantum passeris luxeris. Inter haec,
si videris tædio affectos, auditores de discessu
cogitare, nauiter retine, & quamprimum se-
dere iube: tum ab Iliacis usque temporibus,
vel per Iouem, à Deucalionis, si videretur, &
Pyrhae nuptijs (quid enim interest), historias
ordire, & ad haec usque tempora longa rerum,
& verborum serie desicce. Si non laudent au-
ditores, aperte conuictare, neque enim melior
es Philagro praestantissimo illo quidem, sed
parum iracundo Rhetore, qui de suggestu de-
siliens, alapam saepe bene sonoram, in os audi-
toris, ad ea, quae dicebantur oscitantis, incus-
situra timebunt, credo, alias doctis esse mole-
dici. & si quid dixerint, ob inuidiam facere vi-
debuntur. Multitudo verò, & formam, & in-
cessum, & deambulationem, & cantum, & cre-
pidas, & cetera mirabitur: scenici potè a te
conducti non cessabunt applaudere, & coena-
rum tibi pretium repeadere: quod si quando
memoriola vacillaueris, porrigent manus, &
interim laudabunt, dum quid loquaris inue-
nias. Haec si ad vnguem, Rhetor esse poteris
citius, quam coquantur asparagi.

In hoc toto dicendi genere, nihil est sanum,
nihil sincerum, nihil non rationi, & eruditif-
simis hominum sententijs contrarium. Nam,
si quis...

Huius dispositio
tumultuaria.

Ineptia in
historijs.

Pilagri
Oratoris
audacia
dicula.

si prae ca quaruntur, quid tam absurdum, quam a loqui, quibus non intelligaris, cum maxime cupias intelligi: quid stultius, quam si cum habeas nummos praesentes, aspectos, legitimo caractere impressos, illis per summam levitatem non utaris: sed alios esse sepulchris mortuorum coneris eruere, quos nemo agnoscat, nemo velit, qui modò sapiat, pro legitimis habere: quid tam arrogans quam verba fingere, & velle nouae linguae auctorem atque architectum haberi, quam ne vix quidem ipse intelligas? quid inanius quam metaphoris totam orationem implere, & cum verba sine notionum vel ueluti simulacra, ea nouis subinde imaginibus obfcurare, & quae uimbras umbrarum faceret? Quid denique stolidius quam Pygmaeo caligam Maximini adaptare?

Omnes quotquot fuerant dicendi, scribendi, sentiendi que magistri peritiores, hoc genus aepernati, uno consensu damnarunt.

Censura Antigoni Regis.

Judicium de stylo Antigoni Augusti. Item Plut. in Apoph. Censura styli tumidi condemnatio.

Antigonus Rex prudentissimus, fatuam Rhetorem, nouis & affectatis uerbis utentem, ad aures plebeias remisit: Talis autem fuit eius oratio; *χιονοβόλον ἡ ὄρα γενομένη λεπτοθεοῦσαν ἐν ἐπιθήσει τὴν χόρην, Νίνιγεῦλα τερπαστὰς ἐκὼρτα ἠερβαρεῖσεν ἑοσάμι ἑσάμι ἑσάμι.* Cui Antigonus, *οὐ παύσησθε, inquit, ὡς ὄχλα ἑσάμιδος; Nunquam desines regis auribus uis pro plebeis:*

Censura Augusti Caesaris.

Sueton. in Aug. 86.

Genus eloquendi sequutus est elegans, & temperatum, uitalis sententiarum ineptijs, atque inconcinnitate, & reconditorum uerborum, ut ipse dicit, fortioribus, praecipuamque curam duxit, sensuum animi quam apertissimè exprimere: quod quò facilius esse esset, aut nec ubi lectorem vel auditorem obturbaret, ac moraretur, neque praepositiones uerbis addere, neque coniunctiones sapienter iterare dubitauit, quae detractae afferunt aliquid obscunitatis, etiam gratiam augent; eacozelos, & antiquarios, ut diuerso genere uitiosos, pari studio spreuit.

Mecenatis μυστροχῆς concinnus.

Exagitabat nonnunquam in primis Mecenatem suum, cuius *μυστροχῆς* (ut ait) concinnos usque quaque persequitur, & imitando per iocum irridet. Sed nec Tiberio parcit, & exoletas, & reconditas uoces aucupanti, M. quidam Antonium, ut insanum increpat,

quasi ea scribentem, quae mirentur potius homines quam intelligant. Deinde iudeus malum & inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius, addidit haec: Tu quae dubitas Cimbérne, Annius, an Veranius Flaccus imitandi sint tibi, ut uerbis, quae C. Sallustius excerpit ex Originibus Catonis, utaris, an potius Ahaeticorum inanibus sententijs, uerborum uolubilitas in nostrum sermonem transferenda, & quadam epistola Agrippinae nepotis ingenium collaudans: Sed opus est, inquit, date te operam, ne molestè scribas, aut loquaris.

Censura Apollonii.

Ὅτις ἴδεν ἐπιθήσει τὸν διδραμβῶδην, ἢ φιλοσοφίας ἢ ποιητικῆς ὀνόμασιν, οὐδὲν ἄν κερταλωτῆσθαι, καὶ ὑπεραττικῆς ὑπεραττικῆς ἀγῆδης γὰρ τὸ ὑπερ τὴν μέτραν ἀττικῆς ἔστι.

Nunquam usurpauit genus dithyrambicè, poetici nominibus ampullatum, neque lenocinantibus uoculis concinsum, & supra Ahaeticorum consuetudinem uenustum.

Censura Dionysii Longini.

Ἐσικεν ἐν τῷ οὐδεῖν, ὅτι τις μάλα δασυφρακτότατον φύσει γὰρ ἔπειτα οἱ μὲν γῆδαι, ἐπιθήσει, φρονοῦντες ἀδυνατίας καὶ ἐκρότητος κατὰ γῆδαι, ὅτι οὐδὲν ἔστι ἐπὶ τῷ ὀδωπῆ, οὐτὶ παρὸ δωπῆτος.

Μεγάλως ἀποκιδάσκειν ἀμάρτημα εὐγένες, καὶ οὐδὲν ὀδωπῆ, καὶ ἐπὶ σαμάτων, καὶ λόγων, καὶ γῆδαι, καὶ ἀνα ἡδαι, καὶ δῆποτε περισσάντες ἡμῶς εἰς τῶν ἡμῶν ὀδωπῆ, γὰρ, ὡς, ἐκρότητον ὀδωπῆ, καὶ ἀλλὰ τὸ μὲν οὐδὲν ὑπεραττικῆς βέλεια τὰ ὀδωπῆ.

Est certe tumor maximum orationis uitiū, idemq; frequentissimum, quia natura omnes, quod & in rebus, & in sermonibus excelsum, desideramus, & ne eneclae imbecillitatis crimen incurramus, inflari uolumus, & prouerbio locum damus;

Errare in magnis est nobilis error: sed tumor, uitiosus est, non minus in corpore quam oratione, & tumidi plerumque degenerant in siccos: nihil enim hydrope siccius, & tumidius. Hæc magnus oratorum Criticus, cum quo faciunt Plato, Aristoteles, Cicero, & omnes quotquot sunt optimi.